

עין משפט
גזר מצוה

יד א מיי פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין פד טו"ע ח"מ סימן ק' ספק ה':
בזו ב מיי שם הלכה ו טו"ע שם ספק ו':
בזו ג מיי פ"ג מהלכות עדות הלכה יא אמג עשין קט טו"ע ח"מ ס' כח ספק טו טו':
ז ד מיי שם טו"ע שם ספק טו':

יח ה טו"ע שם בהגיה:
יט ו מיי פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ועי' כ"מ סמג עשין עד טו"ע ח"מ סימן יא ספק ה בהגיה:

כ ז מיי פ"ג מהלכות עדות הלכה יא אמג עשין דג טו"ע ח"מ ס' מז ספק ה':

בא ח מיי פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג שם טו"ע ח"מ סימן נח ספק ד':

בב ט י מיי שם הלכה ג טו"ע שם ספי ה':
בג כ כ מיי שם הלכה ד טו"ע שם ספי ו':
בד מ מיי שם הלכה ה טו"ע שם ספי ו':
בה נ ס מיי שם הלכה ד טו"ע שם ספי ה':
בו ע פ מיי פ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה סמג לאין דח טו"ע ח"מ סימן ח ספק ה וסימן יא ספק א ונד אלקס כאן ונמ"ק פ"ג דף רפ"ו והתם והכא גרסא אמר רנאל':
בז צ מיי שם הלכה ח טו"ע שם סימן יא ספק ד':
בח ק מיי שם הלכה י טו"ע שם ספי ג:

רבינו הגנאל

בר חמות דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה וכו'.
התם הוא דמפקין מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוא אכל היכא דאית ליה חזקה דאבוא לא.
פ"ח צ"ל והכי קיימא לן.
והי תב דר' יוחנן ומי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.
פי' תימה.
ובפ"ח צ"ל כתב מקבלין עדים דנקט בפני בעל דין.
כגון שהיה התנבע חולה או היו העדים חולים ומתיראי שמא יקרה מקרה בני אדם או היו מוכנים לפרש בים ושלחו לו לתנבע ולא בא וכבר פתחו ליה בדיניה מקודם.
כי האי גונא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.
והני מילי דנקט ההוא דינא דיסקיא מבית דין הגדול.
דאי לא נקט מצי למימר לבית דין הגדול קאזלינא, עכ"ל.
ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו.
אמר רבא הילכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח.
פ"ח צ"ל וכן הלכה.
גבי ב"ח, דאמר' אביי אמר למפרע הוא גובה ורבא אמ' מכאן ולהבא הוא גובה.
ופסקין הילכ' כרבא.
ואי זבין ליה אחי מלוה וטרקין אציג דלית ליה למלוה רשות' לזבוני זמניה לא הוי זביניה זבני דלזמניה הוא דקני לה לארעא.
כתב עלה ר"ח

קיב:

אב"ל היכא דאית ל"ה חזקה דאבהתא ב'ו'.
משמע דהיינו אפי' היה רבי ירמיה בתוך הבית מדלג מפלג התם בעל השדה מוחזק בשדה הכא רבי ירמיה לא היה מוחזק משמע דלא תלי בכהי מדיי אלא צמה דלית ליה חזקה מאצות אפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית:

ושלחו לו ולא בא. אור"י דמשמע דבעי שלחו לו * ולא צא צהדי שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים מדלג קאמר או שלחו דקאמר או שהיו עדיו חולים או שהיו כו' ומיהו בסמון משמע דבעי למימר או ושלחו דקאמר כגון דפתחו ליה צדיניה ושלחו ליה ולא אחא משמע דמשום הא' מילתא לחודיה דשלחו לו ולא אחא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין יש נחות דשאני התם דפתחו ליה צדיניה ודין גדול הוא זה ה'ו"ש ספרים שכתוב בהן או שלחו אחריו ולא צאל וז"ע בספרים ישנים ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו:
במצי מעין אב"ד הגדול קאזילנא ב'ו'. פירש צה"ג ומצי נמצע לשאטמוני צבכי והיה נראה לומר דדוקא נמצע יכול לפטור עצמו כצק אצל לא תוצע דאל"כ כל אדם יאמר לחצירו או תן לי מנה או צא עמי לצ"ד הגדול אצל נראה לר"ח דכ"ש תוצע דהשתא נמצע שגראה עושה ערמה כדי לפטור עצמו ממנה ע"כ תוצעו מני למימר הכי כ"ש תוצע שמתחילה תוצע כך ואין נראה כמערים ועוד דלפילו לזה דעבד לזה לאיש מלוה מצי למימר לצ"ד הגדול קאזלינא כ"ש מלוה ואע"ג דאמר צפרק זה צורר (סנהדרין דף לא: ושם) אמר אממר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דמי מילי מלוה אצל לזה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל נלך למקום הועד צית הועד לאו היינו צ"ד הגדול צדית הועד היינו מקום צ"ד קצוע אצל יש צ"ד הגדול ממנו צחכמה והילכתא אפילו לזה מצי למימר לצ"ד הגדול קאזלינא אצל לצית הועד לא מצי אמר אלא כופין אותו ודן צעירו:
מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' צונטין

אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דצכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין דקיום שטר דרצנן ועדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותם צצ"ד דמי ואין לרין קיום ומדרצנן הוא דנרין הלכך מקיימין שלא בפני בעל דין ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רצנן צין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אצברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דלפילו צקיום שטרות ויעמוד על שורו ומיהו רצ נמי אית ליה צעלמא יצא בעל השור כו':
עד דאויז ש"ח בתל"תא בשבתא. דמסתמא צצני דנהו:

דקבעי צמיבת וזוא צפתיחא. כשקורעין אותה משלם הוא שגר הסופר:

^[מזמור]

הגוזל ומאכיל פרק עשירי בבא קמא

שלא צפני בעל דין. והאי קטן כמאל דליתיה דמי:
שחק צעצדיו. שלקח עצדיו עמו שיסייעוהו.
א' [לישנא אחרینא שחק צעצדיו ואמר שלי הן:] ונראה.
אם שלו הוא:
הסם. הוא דירד לתוך שדה צצירו דלית ליה להך מינוק

שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדרהבי איגלגל מילתא אתא וממא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לבו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא *תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים גמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולבשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה א' אחזקה דאבוא אבאל היכא דאית ליה חזקה דאבוא לא אמר רב א'אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא יבגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל יבגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא המצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי ימצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא י'והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא * והלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתניא סהדי ומרענא ליה לשטרא

י'נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא י'כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתנינן לנכסיה א' דאמר קא טרח בזווי וניזוף מציעאי נמי לא נחתנינן ליה לנכסיה דאמר לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתנינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזווי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה י'והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן י'והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לזה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן י'ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא י'מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוואי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הווא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא י'עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא י'האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי י'וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה י'דקא בעי ליה למיתב ליה זווי לספרא לא אמר רבינא י'היבין זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיכבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

שלא צפני בעל דין. והאי קטן כמאל דליתיה דמי:
שחק צעצדיו. שלקח עצדיו עמו שיסייעוהו.
א' [לישנא אחרینא שחק צעצדיו ואמר שלי הן:] ונראה.
אם שלו הוא:
הסם. הוא דירד לתוך שדה צצירו דלית ליה להך מינוק דאית ליה להאי מינוק צצית זה חזקה דאצוה לא מפקינן ליה מיניה ולכשיגדיל יביא רבי ירמיה עדיו וידון עמו:
חולים. מסוכנים למות ואם לא עכשיו אימתי:
לצ"ד הגדול. שצארך ישראל:
כגון דנקט. בעל דין חצירו:
דסקא. אגרת מצ"ד הגדול ששלחו לצ"ד של כאן י' [לכופין]:
מקיימים אם השטר. היו עדים החתומים מבקשים לילך למדינת הים צביאן מלוה לצ"ד ומעדיין על כתב ידן ובית דין כותצין תחתיו צמוצב תלתא הוינא ואתו פלוני ופלוני ואסידו אסתמית ידיהו ואשטרניה וקיימנוהי דכחו:
ואע"פ צעומה. בעל דין וזווח אל תקיימוהו מוזף הוא אין מוששין:
פסיחא. שטר שמתא על שאין פורע החוב:
אדרכסא. פסק דין לירד המלוה לתוך נכסים של לזה וליטלטל צשומא' צחוצו:
שמא סכסיף. קרקעות של מלוה תצור ותפסות מדמיה:
מר אחא. זה שמו והיה לו חוב על חצירו ולא היה הלוה צעיר:
שני וחמישי צמי דינין קצועים צעעירות תקנת עורא צפרק מרוצה (לעיל דף פב:):
שנים דרצנן. שהלך להומין איש לדין וחזר ואמר לצ"ד אינו רוצה לצא:

מהימנין ליה כבי כרי. דלא משקר צבי דינא:
פסיחא. שטר שמתא.
וכי שרו ליה שמתא לא שרו ליה עד דידיבי זווח דפתיחא לספרא:
יפצין זמנא. מוזמנין בעל דין ליום פלוני לדין:
על פי אשה. ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכיני וסמינין עלייהו דעצדיו שליחותיהו אי לא אתי מחזקינן צאפקרותא ומשמתנין ליה:
אלא דליחיה צמסא. שאין אותו פלוני עכשיו צעיר צצ"ד זה ואמר לשכניו כשיצוב פלוני אמרו לו לצא:
אצל

אתא אתא אי לא אתא י'כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתנינן לנכסיה א' דאמר קא טרח בזווי וניזוף מציעאי נמי לא נחתנינן ליה לנכסיה דאמר לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתנינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזווי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה י'והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן י'והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לזה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן י'ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא י'מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוואי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הווא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא י'עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא י'האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי י'וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה י'דקא בעי ליה למיתב ליה זווי לספרא לא אמר רבינא י'היבין זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיכבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

מסורת הש"ס

א' [אולי רב אש' דקטנון הוא או סימנא דמתי צה רבי יוחנן רב אש' תמרה],
ב' [פירושא תמנא צצשי' ערובין ס. וצרישי' לעיל עו: ד"ה פה],
ג' רש"ל,
ד' רש"ל,
ה' [ס' צב"א: צמלות, ו' יצ"ש,

תורה אור השלם

1. ואם שור נצח הוא מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה הישור יסקל וגם בעליו יוקרע:
שמות כא כט

הגהות הב"ח

א' גבי דלא קיימא ליה חזקה ככ"ל וזות א' מתקא:
ב' שם לנכסיה דאימור אי טרס מזוי ועוף וכי לנכסיה דאימור דלמא לא אשכח:

גליון הש"ס

גבי' הלבכתא מקיימי' עי' צצ"מ דף טו ע"ב צצשי' ד"ה כל מעשה צ"ד וז"ע:
תוס' ד"ה ושלחו לו ב'ו' ולא בבדי דב'ו. עי' לעיל דף נא ע"א תוד"ה קרימא:

מוסף רש"י

תהי בה. לשון מריח, מנו בת מיהא דמס' עי"ז (סו:) כלומר מעיין ומחצב דעמא טעמו של דבר (שד"ביו סו.) לשון מריח צקנקן כמו (צ"ב כב) מהי ליה אקנקיה כלומר דייק לה ופריך (ועיל סו.) אדרכתא. שטר פסק דין אצנכי לזה ככלל מקום שימלסא משלו יקחם ומסכרים לו השטר (ב"ב לה).

רבינו הגנאל (המשך)

ז"ל שמעי' מינה מאן דקבע זמנא לחבריה למפריעה מלוה דאית ליה עליה ומטא זמניה, לא קבעי ליה בי דינא זמנא אחריתא בחר ההוא זמנא קמא. ואי ס"ד יהיבין ליה זמנא אחריתא היכי קאמי אכבי כיון דמטא זמניה ולא פריעה איגלאי מלתא למפרע דברשות' דמלוה הוה קאי, ורבא אמ' השו' הוא דקני. אלא לאו ש"מ דלא יהיבין ליה זמן למאן דקבע זמן מתחילה. ועוד כתב הרב ז"ל דפלוגותיהו כתב דאכבי ורבא בדאיתא לארעא בידא דמלוה הוא דאי לאו הכי לאכבי לא הוי מצוי מלוה לזבוני ואקדושי להחיא ארעא ולרבא לא הוי מצי למקניהי לנפשיה אלא כבי דינא. שליחא דרבנן מהימנן כבי תרי הני מילי לשמתא, אבל לפתיחא לא. מאי טעמא, ממונא קא מחסר ליה. פירוש, דבעי למיהב לספרא פשיט ולממונא בעינן תרי סהדי, ולכך נקראת פתיחא דהא כתבינן עלה בתחילה, והאי"כ השמתא דהיא אחרמא והיא יוחר צחורה ממנה, ואח"כ אדרכתא הרשאה למפרע מנכסיה.